Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 15 stycznia 1936 r. 1405.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kronika. Dział. Str.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

Kronika.

-------oOoo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

1/. EKSPOSÉ MINISTRA BECKA A STOSUNKI POLSKO-LITEWSKIE. "Rytas" z 13.I.1936 r.: Jak podaje prasa polska, 15 stycznia r.b. min.Beck ma wygłosić w Sejmie eksposé , w którem m.in. poruszy sprawę stosunków polsko-litewskich. Podobno stworzony już został projekt uregulowania gospodarczych stosunków między Polską a Litwą. /A-8/23/.P.

2/. BELGOWIE O POLITYCE BAŁTYCKIEJ. "Rytas" z 13.I.36.: Pismo belgijskie "Gazette de Huy" zamieściło artykuł 4 stycznia r.b. p.t. "W krajach bałtyckich". W artykule tym rozważa pismo belgijskie dosyć obszernie sytuację trzech państw bałtyckich: Estonji, Łotwy i Litwy, ich politykę zagraniczną i stosunki z sąsiadami. /A-11/.

3/. SPRAWA ROKOWAŃ LITEWSKO-SOWIECKICH. "L.Zinios" z 13.I.1936 r.: Dnia 11 stycznia z Moskwy do Kowna powrócił dyr. "Maistas" Tałłat-Kiełpsza i złożył sprawozdanie premjerowi Tubelisowi z prowadzonych w Moskwie rokowaniach handlowych z Sowietami. /A-9/.

4/. ANTYLITEWSKIE ARTYKUŁY PRASY NIEMIECKIEJ. "L.Aidas" z 13. I..1935 r.: Kampanja prasy niemieckiej przeciwko Łotwie stała się jeszcze bardziej otwarta. Jednocześnie zaostrzyła się kampanja prasy przeciwko Litwie. "Voelkischer Beobachter" w długim artykule zniekształcając fakty zarzuca Litwie rzekome szukanie pretekstów do czepiania się na obszarze Kłajpedy. Pismo niemieckie czyni to w tonie przypominającym kampanję wyborczą.To samo pismo zamieszcza karykaturę przedstawiającą Litwę w cieniu Sowietów.

"Lokalanzeiger" dowodzi, że Niemcy mają prawo wtrącania się do spraw wewnętrznych Litwy, zaś Litwa nie ma prawa troszczyć się o pokój i bezpieczeństwo na obszarze Kłajpedy./sic/.

"Berliner Boersenzeitung" mówi o"upadku państwa litewskiego i t.p.

Słowem prasa niemiecka całkiem nie wykazuje ducha pojednania, jaki wyraźnie przebija ze strony litewskiej. /A-6/.

5/. Z PRAC BIURA WSPÓŁPRACY BAŁTYCKIEJ. Prasa ryska z 13.I.1936 r.:11 i 12 stycznia odbyły się w Kownie posiedzenia Biura Współpracy Bałtyckiej, w których wzięli udział przedstawiciele Litwy,Łotwy i Estonji. Przedstawiciel litewskiego komitetu Brazajtis złożył sprawozdanie o pracach biura bałtyckiego od chwili ostatniego zjazdu w Rydze, podkreślając czynny udział narodów bałtyckich we wzajemnych uroczystościach narodowych. Postanowiono w przyszłości obchodzić święta narodowe jeszcze bardziej uroczyście, wyzyskując w tym celu prasę, radjo, teatr i t.d.

Delegat Raubis wskazał na to, że ogólna współpraca wciąż się rozszerza. Podał on wykaz książek wydanych w trzech krajach i poświęconych kulturze i życiu narodów bałtyckich.

Estoński delegat prof.Piip mówił o rozwoju kulturalnego zbliżenia, zaś przedstawiciel łotewski adw.Anton zaproponował urządzać corocznie"narodowe tygodnie" oraz zjazdy działaczy trzech państw bałtyckich.

W r.b. we wrześniu w Szawlach ma się odbyć zjazd współpracy państw bałtyckich.

Referaty na posiedzeniach Biura Współpracy Bałtyckiej wygłosili: prof.Janułajtis, p.Sznikczisowa i t.d. Biuro przyjęło szereg rezolucyj na temat dalszej pracy nad zbliżeniem Litwy, Łotwy i Estonji.

6/. NOWOROCZNE ŻYCZENIA PAPIEŻA DLA LITWY. "Rytas" z 9.I.36 r.: Ojciec św. w dzień Nowego Roku, jak corocznie, przyjął na prywatnej audjencji litewskiego chargé d'affaires przy stolicy apostolskiej dr.K.Grażynisa, któremu przekazał pozdrowienia Prezydentowi Państwa irządowi litewskiemu. Jego Świętobliwość Pius XI w odpowiedzi, mile wspominając swoje odwiedziny w Litwie, polecił dr.Grażynisowi podziękować i przekazać pozdrowienie Prezydentowi Państwa, rządowi oraz całemu narodowi litewskiemu, życząc pomyślności rozwoju katolicyzmu na Litwie oraz pokoju światowego.

7/. ECHA WIECU WILEŃSKIEGO W "L.NAUJENOS". "L.Naujenos" piszą w związku z wiecem wileńskim dnia 5-go stycznia co następuje:"Gdy w Wilnie zaczynają narzekać na prześladowanie Polaków na Litwie, to wkrótce potem następują w Wileńszczyźnie ograniczenia względem szkół, organizacyj i prasy litewskiej. Należy się obawiać, aby i tym razem prawidło się nie powtórzyło. Możliwem jest też, że Polacy przygotowują jakieś wystąpienie przeciwlitewskie w międzynarodowej skali i pragną zawczasu przystosować do tego grunt". /A-8/23/.

8/. NOWY POSEŁ AMERYKAŃSKI W PAŃSTWACH BAŁTYCKICH. "Rytas" z 10.I.1936 r.: Dotychczasowy poseł Stanów Zjednoczonych w Rydze Mac Murray opuszcza to stanowisko. Na jego następcę zostaje mianowany dotychczasowy poseł Stanów Zjednoczonych w Republice Nikaragua Artur Lame. /A-1/.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

9/ . WYWIAD "L.NAUJENOS" Z MINISTREM CZAPLIKASEM W SPRAWIE SYTUACJI POLAKÓW NA LITWIE. "L.Naujenos" z 10.I.1936 r. zamieszczają w związku z wileńskiemi manifestacjami wywiad z ministrem S.Wewn. gen.Czaplikasem w sprawie sytuacji Polaków na Litwie. Rozmowa między ministrem a współpracownikiem "L.Naujenos" miała przebieg następujący /skrót/:

"W Litwie nic nadzwyczajnego wśród mniejszości polskiej nie zaszło. - Czy nie było czasem jakich skarg polskich organizacyj lub poszczególnych działaczy - zapytał współpracownik. - Były - uśmiechnął się pan minister - . Widzicie, w Wiłkomierzu grano w piłkę nożną i w czasie gry młodzi ludzie pobili się. Bodaj, że nie jest to tak rzadkim wypadkiem. Lecz tym razem jedna drużyna była polska, a druga litewska. Polacy się poskarżyli. Zbadaliśmy i okazało się, że Polacy zaczęli pierwsi. Lecz to jest zbyt błahy wypadek, aby o nim szerzej mówić.

-Czy nie były poczynione jakieś areszty lub rewizje? - stawia znów pytanie współpracownik.

-Jeżeli według ogólnych ustaw ktoś popełnia wykroczenia, wówczas następują areszty. Tak, niektórzy członkowie działającego w powiecie wiłkomierskim polskiego towarzystwa "Oświata" byli zauważeni na działalności przeciwpaństwowej. Takie osoby, które popełniły wykroczenia, były w swoim czasie badane lub aresztowane.

Jednak muszę zauważyć, że chociaż oddział tej "Oświaty" został zamknięty za niezezwoloną działalność, zorganizowane i założone przezeń szkoły które przytrzymywały się obowiązujących ustaw, dotąd istnieją i nikt nie myśli ich zamykać. Żadnych ogólnych zarządzeń przeciw Polakom jako takim nie było i nie będzie".
/D-2/1/.P.

K r o n i k a .

10/. WYKŁADY NA"SEMESTRZE WILEŃSKIM""Rytas" z 12.I. 1936 r.: Na semestrze wileńskim, który się rozpocznie wiosną b.r. w Uniwersytecie, wykładać będą: prof.Wacław Birżyszka, doc.P.Gałaune, prof.T.Iwanauskas, prof. A. Janułajtis, dr.A. Juszka, dr. Z.Iwinskis, prof.St.Kołupajła, prof.W.Krewe-Mickiewiczus, doc. J.Kriszczunas, prof.Paksztas, prof.Alb.Rimka, dr.D.Zaunius i prof. Z.Żemajtis. /C-29/2 /.P.

11/. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU LITWY ZACHODNIEJ. "Rytas" z 13.I.1936 r.: 10 stycznia prezes "Związku Litwy Zachodniej" p. Sidzikauskas udzielił prasie informacyj o zamierzeniach i działalności tego związku:

"Ponieważ Mała Litwa od XIII wieku podbita przez Niemców, rozwijała się w zupełnie innych warunkach, przeto zczasem wytworzyły się w dwóch częściach Litwy odmienne warunki życia oraz inne wpływy zewnętrzne, a stąd też i odmienne zwyczaje, umysłowość i t.d.

Zadaniem związku jest wyrównanie tych różnic, wszechstronne poznanie się i zbliżenie dwóch niegdyś rozdzielonych części. Związek, działający dotychczas w wąskim zakresie, obecnie

ulega reorganizacji i rozbudowie. Celem tej organizacji jest wzmożenie zainteresowania i uświadomienia w sprawach Litwy zachodniej w całem społeczeństwie. To też związek zamierza utworzenie jaknajliczniejszych oddziałów w całym kraju, tak Wielkiej, jak i Małej Litwie. Całe społeczeństwo musi stać na straży litewskiego pomorza. Wychodzący odniedawna w Kłajpedzie dziennik litewski "Wakaraj" prawdopodobnie będzie organem związku. Niebawem zostaną wyłonione sekcje: naukowa, propagandowa i kulturalna. Z poprzedniej działalności związku należy wymienić liczne zebrania i odczyty, poświęcone sprawom kłajpedzkim. /C-20/.

12/. ZMIANY PERSONALNE W GABINECIE MINISTRÓW. "Rytas" z 13.I.1936 r.: B.naczelnik wydziału prasowego Dep.Bezpieczeństwa Żvlinskas objął już funkcje szefa kancelarji Gabinetu Ministrów. Wkrótce zostanie mianowany nowy naczelnik wydziału prasowego. /C-16/1/. P.

13/. NADUŻYCIA W RADJOSTACJI KOWIEŃSKIEJ. "Rytas" z 13.I.1936 r.: Na mocy postanowienia sędziego śledczego, na mienie oskarżonych o malwersację w kowieńskiej rozgłośni A.Sutkusa, J. Linkewiczusa i R. Malinauskasówny nałożono areszt. Akt oskarżenia głosi, że przyprawili oni skarb państwa o straty ok.40 tys. lt. /C-19/1/.

14/. SPRAWA REFORMY PISOWNI . "L.Zinios" z 13.I.36.: Wprowadzenie reformy pisowni zostało odroczone. M-stwo Oświaty w obecnych okolicznościach nie uznało za możliwe zatwierdzenia któregobądź z przedłożonych jej projektów reformy pisowni. Zanim zostanie urzędowo ogłoszona inna pisownia, szystkie podległe M-stwu Oświaty instytucje winny stosować pisownię dotychczasową. /C-17/2/.

15/. SPRAWA BIBLJOTEK PRZY URZĘDACH GMINNYCH."L.Zin." z 8.I.1936 r.: Ministerstwo Oświaty przedłożyło Gabinetowi Ministrów projekt ustawy o bibljotekach, na mocy której przy urzędach gminnych mają być założone bezpłatne bibljoteki nad któremi nadzór będzie spoczywał w ręku M-stwa Oświaty. W organizacji bibljotek wezmą udział również miejscowe samorządy. Bibljoteki będą otrzymywały subsydja państwowe. /C-17/2/.

16/. SPRAWA REORGANIZACJI AKADEMJI ROLNICZEJ. "L. Zinios" z 8.I.1936 r.: Gabinet Ministrów na swem posiedzeniu z dnia 7 stycznia uchwalił zmianę Statutu Akademji Rolniczej. Na mocy tej zmiany Akademja zostaje podzielona na dwa wydziały: agronomiczny i gospodarstwa domowego. Nowe wydziały są zakładane na mocy uchwał Gabinetu Ministrów. Wykłady Akademji Rolniczej, ich podział między wydziały oraz na czas nauki ustala Rada Akademji, a zatwierdza minister Rolnictwa. Wyższy personel naukowy Akademji Rolniczej na wniosek Rady Akademji za pośrednictwem ministra Rolnictwa mianuje Prezydent Państwa. Niższy personel naukowy oraz administratora majątku na wniosek rektora mianuje minister Rolnictwa. /C-17/4/.

17/. B. POSEŁ KWIESKA NARODOWCEM. "L.Zinios" z 13.I. 1936 r.: Biuletyn Związku Narodowców w spisie kandydatów do związku podaje dyr.W.Kwieskę. Dyrektora Banku Kooperycjnego Kwieska był dawniej jednym z wybitnych działaczy partj ludowców. Ostatnio pracuje na niwie kooperacyjnej. /C-16/1/. P.

18/. NOWA USTAWA O TOWARZYSTWACH. "Rytas" z 13.I. 1936 r.: Ustawę o towarzystwach przekazaną wtórnie Radzie Państwa rozważa specjalnie wyłoniona komisja pod przewodnictwem b.gubernatora Nawakasa. /C-1/1/. P.

19/. PROŚBA O ZMNIEJSZENIE KARY. "Diena" z 5.I. 1936 r.: Więźniowie z ciężkiego więzienia kowieńskiego zaczęli już wystosowywać z okazji zbliżającego się święta 16 lutego prośby o łaskę prezydenta, spodziewając się zmniejszenia lub darowania kary. /C-1/5/.

20/. SPRAWA NADZORU NAD MAJĄTKIEM SAMORZĄDU. "L. Aidas" z 13.I.1936 r.: Minister S.Wewn. Czaplikas wydał dnia 12 stycznia rozporządzenie na mocy którego wprowadzony będzie ostry nadzór nad majątkiem samorządu. Nadzór ten sprawować będą jedynie zaufani pracownicy. /C-23/.

21/. DZIAŁALNOŚĆ DEPARTAMENTU BEZPIECZEŃSTWA. "L. Aidas" z 13.I.1936 r.: Dyr.Dep. Bezpieczeństwa p.Powiłajtis oświadczył współpracownikowi pism litewskich, że co tydzień wygłaszane będą przez Radjo odczyty związane z działalnością Departamentu. Pozatem będą organizowane słuchowiska radjowe, w których wezmą udział artyści Teatru Państwowego. Pozatem dyr. oświadczył, że w r.b. będzie w dalszym ciągu wydawany"Kriminalistikos Zinynas" /organ kryminalistyki/.Wreszcie wysyłani będą zagranicę urzędnicy Departamentu dla specjalizowania się w walce z pożarami i zapoznania się z grafologją.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

22/. ZMIANA ROZPORZĄDZENIA O JĘZYKU SZKÓŁ POWSZECHNYCH. "L.Zinios" z 10 .I.1936 r.: Nowy Dyrektorjat ogłosił rozporządzenie na podstawie którego zmienione zostało rozporządzenie Dyrektorjatu Bruwelajtisa z 24 września 1934 r. o języku wykładowym w szkołach powszechnych. Według nowego rozporządzenia język wykładowy w szkołach powszechnych jest taki, jakim mówi większość rodziców dzieci, które uczęszczają do szkoły. /E-25/.

23/. SPRAWA ZAOSTRZENIA KURSU DYREKTORJATU. "Sekmadienis" z 12.I.1936 r.: Skrajne ugrupowania "Einheitsliste" żądają od prezesa Dyrektorjatu Baldżiusa zaostrzenia kursu przeciwlitewskiego. /E-3/.

24/. ZWOLNIENIE 17 LITWINÓW URZĘDNIKÓW MAGISTRATU. Prasa ryska z 15.I.1936 r.: Burmistrz kłajpedzki zwolnił 17 urzędników magistratu Litwinów. Urzędnicy ci byli przyjęci na posady przez byłego burmistrza Simonajtisa. /E-2/.

25/. SPRAWA WYBORÓW DO SEJMIKÓW POWIATOWYCH. "L.Aidas" z 13.I.1936 r.: Ogłoszone zostały wybory do trzech sejmików powiatowych na obszarze Kłajpedy. Wybory odbędą się 24 lutego. /E-9/.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

K r o n i k a .

26/. ZAKAZ UŻYWANIA WYRAZÓW:"NIEPODLEGŁA LITWA" I "KRAJ WILEŃSKI". "Vil.Ryt." z 14.I.1936 r. : Dnia 13 stycznia wezwano do Starostwa Grodzkiego w Wilnie redaktorów i przedstawicieli pism "Vil.Rytojus", "Vil.Żodis",i"Jaunimo Draugas", "Vilniaus Auszra" i "Gedimino Pilis" i oświadczono im, że odtąd prasa litewska w Wilnie nie może używać wyrazów: " Niepodległa Litwa" i "kraj wileński". Jednocześnie oświadczono , że za używanie tych słów pisma będą konfiskowane. /H-4/5/.

27/. ECHA WIECU Z DNIA 5-GO STYCZNIA. "Vil.Ryt." z 13.I.1936 r.: Pisma polskie w Wilnie zakomunikowały, że na trzeci dzień po wiecu z dnia 5-go stycznia panowie: Osikowski, Glatman, Babiański i Beuermann udali się do wojewody, któremu wręczyli rezolucje wiecowe i poinformowali o stanowisku ogółu wileńskiego odnośnie prześladowań Polaków na Litwie."Naszem zdaniem, pisze "VilRytojus", wiadomość ta jest mocno spóźniona. Wiec zwołany został z inicjatywy wspomnianych osób dnia 5-go stycznia; organizatorzy wiecu udali się do wojewody dnia 7 lub 8 stycznia, zaś wiadomość ukazała się dopiero 11 b.m Możliwą jest rzeczą, że wiadomość opóźniono świadomie, ażeby przypomnieć społeczeństwu wileńskiemu o wiecu, o którym już nazajutrz ono zapomniało."/H- 4/12/.

28/. KONFISKATA "VIL.ŻODIS". "Vil.Ryt. z 14.I.36.: 11 b.m. skonfiskowano "Vilniaus Żodis" nr.2 za dwa artykuły 1/."Kurs nowy - spór stary"i 2/ "W kościołach bije się i morduje Polaków".